

Innhold

Forord	9
Innledning	10
Hva handler denne boka om?	10
Hvem er denne boka skrevet for, og hva vil vi med den?	11
Kapittel 1	
Hva er grammatikk?	13
Et system i språket	13
Internalisert språkkompetanse	14
Språkkompetanse på ulike førstespråk	17
Hvorfor fins grammatikk?	19
Konvensjonell og kommuniserende, men ikke nødvendig, informasjon	19
Grammatikk er «informasjonsplikt»	20
Grammatikk er mønstergjenkjenning	21
Kapittel 2	
Grammatikk i skolen	24
Legitimering av grammatikk i skolen	24
Språkerferdighetsargumentet	25
Metaspråksargumentet	26
Danningsargumentet	27
Hvilken grammatikk?	28
Funksjonell eller systemorientert grammatikkundervisning ...	28
Utvalg av grammatiske begreper	30
Hvilken rolle bør metaspråket ha?	32

Hva slags grammatikkundervisning?	33
Grammatikkundervisning i skolen i dag	33
Utforskende grammatikkundervisning	34

Kapittel 3

Ord	43
Uttrykk og betydning	43
Lydsida av orda	45
Uttale versus skrift	45
Å utforske lyder artikulatorkisk	46
Kontrastiv fonologi i norskfaget	48
Å utforske lyder akustisk	49
Innholdssida av orda	54
Innholdsord og funksjonsord	54
Tradisjonelle ordklasser	61

Kapittel 4

Orddanning og bøying	73
Sammensatte ord	74
Å utforske strukturen til sammensetninger	75
Ordklasser i sammensetninger	78
Betydningsmønstre i sammensetninger	79
Avledning	82
Å bruke egne språkdata til å utforske betydninga til avledninger	83
I dybden på et utvalg avledninger	84
Avledning i tekster	91
Bøying	93
Bøying som bakgrunnsinformasjon	94
Å identifisere betydninga til bøying	95
Kontrastiv tilnærming til bøying	96
Hypotesetesting om bøying	98
Å bruke implisitt kunnskap om bøying	99
Konstruerte språk	100

Kapittel 5

Syntaks: konvensjon, kreativitet og mulighet	103
Syntaks som konvensjon og som kreativitet	103
Å utforske oppbygginga av fraser	106
Substantivfraser	107
Preposisjonsfraser	110
Å avgrense fraser	111
Å teste hypoteser med flytting og bytting	111
Å utforske strukturell tvetydighet	114
Å kjenne igjen setninger	118
Fra intuitiv til metaspråklig kunnskap	118
Å jobbe med setningsfragmenter i skjønnlitteratur	121
Å utforske setningsoppbygging	123
Tradisjonell setningsanalyse som inngang til utforsking	123
Å bruke setningspragmatikk for å skille form og funksjon	127
Valens og transitivitet	129
Induktiv tilnærming til syntaktiske mønstre	134
Hva kan forfeltsvariasjon gjøre med en tekst?	135
Uvanlig ordstilling i dikt	138

Kapittel 6

Hvorfor er grammatikken som den er?	139
Grammatikken er ikke statisk	139
Endringer i ord og ordoppbygging	142
«Nedslipning» av ord	142
Nye ord og gjenbruk i språk	143
Utvalgte språkendringer i klasserommet	144
Ordboka som språkhistorisk skattkiste	144
Å bruke digitale verktøy til å utforske bruk av ord over tid ...	147
Å utforske språkendringer ved hjelp av spørreundersøkelse ...	147
Avrunding	149
Oversikt over ressurser	150
Litteraturliste	159
Register	165